30.1.2023

Maarit Huotari / Kaj Välimäki

HE 132/2022 vp: Pyydettyjä lisätietoja HE:n kustannusvaikutuksia

HE:n vaikutusten arviointi ja vaikutukset julkiseen talouteen

- Esityksen vaikutuksia on arvioitu useaan kertaan hankkeen aikana erityisesti konsulttiselvityksin. Lisäksi sidosryhmille on laajasti suunnattu kyselyitä, joista viimeisin on toteutettu keväällä 2022
- Viimeisimmässä ministeriön toteuttamassa kyselyssä selvitettiin erityisesti kustannusvaikutuksia keskeisille sidosryhmille
- Esitykseen sisältyvien uudistusten käyttöönottamiseksi DVV:n, Migrin, Poliisin ja Veron on toteutettava välttämättömiä kustannuksia aiheuttavia tietojärjestelmä- ja toimintatapamuutoksia. Jo vuonna 2022 on ollut tarpeen käynnistää ratkaisujen käyttöön ottamiseksi välttämätöntä tietojärjestelmäkehitystä.
    - Välttämättömiksi kertakustannuksiksi arvioitiin keväällä 2022 yhteensä n. 3,6 milj.€ ja jatkuviksi kustannuksiksi n.1,5 milj.€ vuodessa. Kustannukset on eritelty tarkemmin viranomaisittain ja vuosittain valiokunnalle toimitetussa diaesityksessä (dia 11) sekä hallituksen esityksen osassa 4.2.6.3.
    - Veron ja Migrin kustannukset aiheutuvat niiden laajentuviksi ehdotetuista tehtävistä ulkomaalaisten VTJ-rekisteröinnissä.
    - Poliisin lisääntyvät kustannukset aiheutuvat ehdotetusta ulkomaalaisten VTJ-rekisteröintien aikaistumisesta ja laajentumisesta.
    - DVV:n kustannukset aiheutuvat kaikista uudistuksen osa-alueista, joilla vaikutuksia sen toimintaan VTJ:n rekisterinpitäjänä

Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta

- Kustannuksia aiheutuu toimijoille, jotka tarvitsevat sukupuolitietoa toiminnassaan ja ilman uudistusta päättelisivät sen vuonna 2027 henkilötunnuksesta. On huomioitava, että kaikki toimijat, jotka hyödyntävät henkilötunnusta toiminnassaan eivät tarvitse sukupuolitietoa tai päättele sitä suoraan tunnuksesta.
- Tästä johtuen arvio muutostarpeista ja kustannuksista on tehtävä organisaatio- ja järjestelmäkohtaisesti.
- valittu malli on kustannusten osalta edullisin valmistelun aikana arvioiduista vaihtoehdoista
- Vajaan neljän vuoden siirtymäaika mahdollistaa prosessien ja tietojärjestelmämuutosten suunnittelun ja ajoittamisen kokonaistaloudellisesti edullisimpaan ajankohtaan ottaen huomioon esimerkiksi tietojärjestelmien elinkaari ja säännönmukaisten päivitysten aikataulut.
- Valtion viranomaisilta saatiin kattavasti arvioita, ja näiden perusteella valtion viranomaisten kokonaiskustannukset sukupuolitiedon poistamisesta olisivat noin 4,5 miljoonaa €.
    - Esimerkiksi Migri 347 000 € vuonna 2026 ja Liikenne- ja viestintävirasto yhteensä 210 000 euroa vuosina 2024-2026

- **Konsulttiselvitysten, lausuntopalautteen ja kyselyyn saatujen vastausten perusteella ei ole ollut mahdollista luotettavasti arvioida aiheutuvien kustannusten kokonaismäärää yhteiskunnassa**.

    - Yhteiskunnan laajuisesti vastauksia saatiin melko vähän ja kustannusarviot poikkesivat voimakkaasti toisistaan myös saman toimialan samankokoisten toimijoiden välillä. Tämä viittaa siihen, että arviot perustuvat laskennalliseen mallinnukseen eivätkä yksityiskohtaiseen ja järjestelmäkohtaiseen arviointiin. Arvioissa ei todennäköisesti ole arvioitu muita uudistuksen toteuttamistapoja kuin erikseen tehtävät järjestelmämuutokset

    - Esimerkiksi tulevat hyvinvointialueet (6 vastausta) arvioivat kertaluonteiset kustannukset alueesta riippuen välille 300 000–22,8 miljoonaa € ja jatkuvat kustannukset 50 000 €:sta yli miljoonaan €:on.

    - Esimerkiksi vakuutusyhtiöiden osalta Finanssiala ry. arvioi yhtiöittäin tai yhtiöryhmittäin kustannusten olevan vajaasta miljoonasta €:sta noin viiteen miljoonaan €:on. Yksityisen sosiaali- ja terveysalan yritykset arvioivat kustannuksiksi 2-3 miljoonaa €:a.

- Vaikutustenarviointiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi **yhteiskunnalle koituvia kokonaiskustannuksia voidaan arvioida vain hyvin alustavasti ja pitää niiden kokoluokkana kymmeniä miljoonia euroja.** Arviot tulevat tarkentumaan sitä mukaa, kun toimijat arvioivat tosiasialliset tarpeensa käsitellä sukupuolitietoa suhteessa henkilötunnuksen käsittelyratkaisuihinsa.

<u>Etärekisteröinti ja yksilöintitunnus</u>

- Etärekisteröintiin perustuvien VTJ-identiteettien hyödyntäminen ja yksilöintitunnuksen käyttöönotto olisivat toimijoille vapaaehtoisia. Toimijoiden tulisi arvioida käyttöönotosta saatavia hyötyjä suhteessa niiden edellyttämiin investointeihin.
    - Käyttöönotot voitaisiin myös ajoittaa ilman lainsäädännöstä johtuvaa aikataulua toimijoiden omien tarpeiden ja olosuhteiden mukaisesti. Tämän vuoksi myös aiheutuvat kustannukset ajoittuisivat usealle vuodelle.
- Yhteiskunnan tasolla ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista arvioida kokonaiskustannuksia johtuen käyttöönottojen vapaaehtoisuudesta ja toimijakohtaisesta hyötyarvioinnista.
    - Esimerkiksi hyvinvointialueiden, kuntien ja kuntayhtymien arvioita saatiin lausuntopalautteessa ja kyselyissä vain vähän. Vastauksissa oli isoja eroja, joita vastaajien kokoluokkaerot eivät selitä.
- Etärekisteröityjen tietojen hyödyntämistä suunnittelevien valtion virastojen osalta kustannusarviot vaihtelivat muutamasta tuhannesta noin 0,5 miljoonaan €:on. Hyvinvointialueiden vastauksissa vaihteluväli oli 400 000 – 17,5 milj.€. Kunnilla vaihteluväli oli 3 000 – 650 000 €
- Yksilöintitunnuksen käyttöönotosta aiheutuvien kustannusarvioiden vaihteluväli oli tunnuksen hyödyntämistä suunnittelevilla valtion virastoilla ja laitoksilla 50 000 – yli 1 miljoona € ja hyvinvointialueilla ja kunnilla muutamasta kymmenestä tuhannesta 17,8 miljoonaan €:on.